

феномен тісно пов'язана з успіхом та досягненнями, то її кореляції із об'єктивним вираженням успішності (об'єктивними факторами) є цілком обґрунтованими і, на нашу думку, не суперечать висновкам Дж. Брауна.

У перспективі – встановлення опосередковуючих ланок між виявленими кореляційними зв'язками; зокрема, такими ланками можуть виступати індивідуально-психологічні властивості суб'єкта праці.

Список використаних джерел:

1. Alpay E. Self-concept and self-esteem. *Technology, and Medicine*. 2000. 7 (2), p. 1-5.
2. Brown J. D., Marshall M. A. Self-esteem: It's not what you think. Unpublished manuscript. Seattle. 2002.
3. Бахвалова А.В. Зв'язок між професійною самооцінкою журналістів та їх успішністю. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2021. Том 32 (71), №5. С. 45-50.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-15>

Дробот О. В.,

*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Бекіров І. Е.,

*магістрант кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СВІТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У тезах розглядається проблема формування ціннісно-сміслової сфери особистості у постіндустріальному світі, парадигмі постмодерну та глобалізації. Проводиться теоретичний аналіз досліджень сенсів, цінностей як складових цієї сфери, існуючих концепцій формування особистості у сьогодинішньому інформаційному просторі, безпеки векторів розвитку.

Ключові слова: сенс, цінності, ціннісно-смилова сфера, формування особистості, постмодерн, постіндустріальне суспільство, глобалізм.

Drobot O., Bekirov I. The formation of the value-meaning sphere of the individual in the post-industrial world: theoretical analysis

Summary. Theses consider the problem of formation of the value-meaning sphere of the individual in the post-industrial world, the paradigm of post-modernity and globalization. A theoretical analysis of the research of meanings, values as components of this sphere, existing concepts of personality formation in today's information space, danger vectors of development is carried out.

Key words: meaning, values, value-meaning sphere, personality formation, postmodern, postindustrial society, globalism.

Ми живемо в час майже повної доступності інформації. Її кількість з кожним днем стрімко зростає, а в місці з нею зростає і кількість фейків, «інформаційних пустушок», гучних заголовків, роздмухування значущості з нічого. Держави активно використовують методи інформаційної боротьби. Це особливо актуально у світлі військової агресії РФ проти України. Пропагандистські штампи, підміна понять, заперечення вчинених дій – усе це стало повсякденністю для багатьох людей у всьому світі. У зв'язку з цим виникає низка важливих питань: яке майбутнє чекає на сьогоднішню людину, а найголовніше – як це впливає на формування ціннісно-смилової сфери сучасної людини.

Серед вчених, які займалися проблемою сенсів особистості, можна виділити В. Франкла. У працях вченого поняття сенсу є ключовим, а його психотерапевтичний підхід під назвою «логотерапія» і зовсім зосереджується на допомозі людині знайти ці сенси в своєму житті. Багато уваги сенсу приділяли філософи-екзистенціалісти, серед яких були М. Хайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю. У сучасному світі проблему ціннісно-смилової сфери розробляли вчені В.Ф. Петренко та Д.О. Леонтьєв. Постіндустріальне суспільство, його недоліки та переваги досліджували соціологи Д. Белл, М. Кастельс. Концепцію парадигми постмодерну у своїх трудах розвивали Ж. Деррида, М. Фуко, Ж. Бодріяр.

Сенс (значення) – відношення між двома видами речей: знаками та тими речами, які вони позначають, виражають чи відображають [9, р. 32]. Сенс є дуже важливою складовою людського світосприйняття та світогляду. В. Франкл взагалі виділяє в людині потребу в сенсі, говорячи про те, що ця потреба є «найлюдською з усіх людських потреб» [8, с. 291]. Про це може свідчити і те, наскільки глибоким є питання про сенс життя, наскільки довго це питання залишається невичерпним в

історії людства, а відповідь на нього кожному доводиться шукати самотійно.

В свою чергу, *цінність* – це будь-яке матеріальне або ідеальне явище, яке має значення для людини чи суспільства, заради якого вона діє, витрачає сили, час, гроші, здоров'я тощо, заради якого вона живе [5, с. 707]. Ціннісні орієнтації – це складне утворення, що вбирає в себе рівні форми взаємодії суспільного та індивідуального в особистості, специфічні форми усвідомлення особистістю навколишнього світу, свого минулого, теперішнього і майбутнього, а також сутності свого власного «Я». Наявність сформованої системи ціннісних орієнтацій забезпечує гармонію внутрішнього світу особистості, сприяє систематизації її знань, норм, стереотипів поведінки та самоствердженню, реалізації соціальних очікувань [3, с. 12-14]. М. Рокіч розглядав цінності як різновид стійкого переконання, що певна мета чи спосіб існування кращий за інший [6].

А. Абульханова-Славська та А.В. Брушлинський приписують смисловим концептам особливу роль у створенні системи ціннісних орієнтацій. Орієнтуючись на власні змісти, особистість вирішує завдання необхідності включення до системи певних цінностей, підтвердження чи зниження значимості будь-якої цінності для особистості, необхідності дотримуватися будь-яких цінностей чи не дотримуватися, якщо вони втратили свою актуальність [1, с. 232].

Відомий філософ Л. Вітгенштейн, вивчаючи зміст, у межах мовної системи, визначав, що «... Тільки у контексті речення сенс має значення» [10, р. 39]. Це можна застосовується в рамках психології, оскільки свідомість та мова тісно переплетені.

У зв'язку з цим важливим стає розуміння того, як людина намагається знаходити свої сенси в постіндустріальній ері, в парадигмах постмодерну та інформаційної епохи, коли контекст може взагалі зникати, розчинятися серед великої кількості інформації, інтерпретацій одного й того самого, релятивізму, знеособлення, симулякрів.

Простір епохи постмодерну, на думку О.Р. Сігнаєвської [7], вибудовується за двома основними траєкторіями: як симуляція (симулякр – порожній знак, «брехлива копія копії» (Ж. Делез)), тобто сучасність паразитує на символах минулого часу і, ґрунтуючись на пануванні ідеології релятивізму, наповнює їх «своїми смислами», які відрізнятимуться від початкових, найчастіше руйнуючи їхній концепт, наповнюючи протилежними смислами. По-друге, як гіперреальність (віртуальність – сурогат реального життя). Зазначені знакові характеристики епохи постмодерну: розвиток інформаційних технологій, непізнаваність, розмитість смислового контексту, соціальна аномія – призводить до того, що людина створює свій «Світ людини», в

якому перша (справжня) реальність скасовується та абсорбується другою (віртуальною) реальністю [7].

Дерріда свідчив про децентрацію суб'єкта: він розглядав світ як об'єкт усвідомлення, результати чого фіксуються голосом чи письмово. З погляду автора, «людина не існує поза тексту», вона – соціально-культурний феномен, «сукупність мовних практик» [2].

Немаловажним у формуванні ціннісно-сислової сфери особистості стає і феномен глобалізму. М.А. Козловець [4] пов'язує проблему глобалізації з проблемою самоідентифікації, адже взаємообмін різним культурним досвідом може іноді призвести до втрати власних особистісних, національних особливостей культури, розмиття ідентичності, і як наслідок – втрати ціннісних орієнтирів та смислів у сучасної людини. Проте водночас це дозволяє особистості створювати нові сенси, формувати свою суб'єктність у сучасному світі.

Отже, проаналізований матеріал надав змогу узагальнити ключові позиції щодо теоретичних засад дослідження формування ціннісно-сислової сфери особистості в постіндустріальному світі: сучасний світ кидає людині безліч нових викликів: інформатизація, технократизація, втрата ідентичності, симулякри та симуляції, релятивізм, втрата орієнтирів, знеособлення людської особистості. І тому формування ціннісно-сислової сфери особистості стає надважливою проблемою сучасного і майбутнього життя людини.

Список використаних джерел:

1. Абульханова-Славська К.А., Брушлінський О.В. Філософсько-психологічна концепція С.Л. Рубінштейна: До 100-річчя від дня народження. Москва, 1989. 248 с.

2. Дерріда Ж. Про граматику / Пер. с фр. и вст. ст. Н. Автономовой. Москва, 2000. 512 с.

3. Долинська Л.В. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: [навч. посіб.] / Л.В. Долинська, Н.П. Максимчук. Кам'янець-Подільський, 2008. 124 с.

4. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: монографія. Житомир, 2009. 558 с.

5. Лісовий В. Цінність // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ, 2002. 742 с.

6. Рокич М. Методика «Дослідження ціннісних орієнтацій» URL: <http://psycabi.net/testy/320-metodika-rokicha-tsennostnye-orientatsii-test-miltona-rokicha-issledovanie-tsennostnykh-orientatsij-m-rokichaoprosnik-tsennosti-ro-rokichu> (дата звернення: 09.12.22)

7. Сігнаєвська О. Р. Світ людини: сенси та цінності епохи постмодерну // Вісник ЧелГУ. 2012. №4 (258). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mir-cheloveka-smysly-i-tsennosti-epohi-postmoderna> (дата звернення: 09.12.2022).

8. Франкл В. Логотерапія та екзистенційний аналіз: Статті і лекції. Москва, 2020. 2-е изд. 344 с., с. 291
9. Richard E. Morehouse. Beginning Interpretive Inquiry. 2012. 152 p.
10. Wittgenstein L. Tractatus Logico-Philosophicus. 1999. 75 p.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-286-2-16>

Дробот О. В.,

*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Микитенко О. Б.,

*магістрантка кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ПОЗИТИВНЕ МИСЛЕННЯ ТА КОГНІТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Анотація. У тезах представлено аналіз ролі позитивного мислення особистості в формуванні когнітивної сфери молоді. Наводяться характеристики вправ-стимуляторів позитивного мислення, аналізуються результати проведення тренінгу позитивного мислення, надаються висновки щодо когнітивної сфери особистості у молоді.

Ключові слова: позитивне мислення, когнітивна сфера, молодь, позитивна мова, пізнання.

Drobot O., Mykytenko O. Positive thinking and cognitive sphere of personality

Summary. The scientific research deals with the deepening of knowledge and the role of positive thinking in the minds of young people in modern conditions. The characteristics of exercises-stimulators of positive thinking are given, the results of the training of positive thinking are analyzed, conclusions about the cognitive sphere of personality in young people are analyzed.

Key words: positive thinking, youth, motivation, positive language, consciousness, cognition, cognitive style.